

הַלְכַתָּא לְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת יוֹמָא

תּוֹכֵן

- א. מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל.....1
- ב. ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא נתוסן מאניה.....1
- ג. חותה גחלים אילך ואילך ומזה ... חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן.....2
- ד. מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו ואי זה זה יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו ואי זה זה יסוד דרומי.....2
- ה. עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין בהן.....3

דף נט.

א. מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל

כבר נתבאר לעיל דף נח: שי"א¹ שכדי להזות על ארבע קרנות המזבח מסבב והולך ברגליו² סביב המזבח ומזה על הקרנות וי"א³ לא היה מקיף המזבח ברגליו אלא עומד הכל במקום אחד ומקיף בידו וי"א⁴ שהעושה כך העושה כך טוב עשה.

ב. ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא נתוסן מאניה

כבר נתבאר לעיל שם שי"א שבין אם עומד במקומו ומזה ובין אם מוליך הדם ברגל סביב המזבח, על כולן הוא נותן מלמטן למעלן, כלומר בדרך

¹ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ד הלכה ב, וכן הבנת הרשב"א

² ברגליו אינו מלשון הרמב"ם והקשו על הרמב"ם שמזה שפסק שבאחרונה נותן מלמעלן למטן נשמע שדעתו כר"א שבמקומו עומד שאל"כ למה שישתנה באחרונה הרי כיון שהולך ברגליו כל הקרנות שוות. ועיין לח"מ שכתב "לסיבוב היד קרי הליכה ופוסק לגמרי כר' אליעזר דבמקומו הוא עומד" אך באחרונים נראה שהבינו בדעת הרמב"ם שמסבב ברגליו, וכ"כ בלקוטי הלכות שם אולם עיין בהר המוריה שם שכתב דדעת הרמב"ם "לדינא י"ל אף דס"ל דהקפה ביד מ"מ ס"ל דבעי ימין דווקא וצ"ע בזה ודע דבירושלמי שם ה"ה איתא וז"ל שני כהנים ברחו בפולמסיות אחד אומר עומד הייתי ומחטא ואחד אומר מהלך הייתי ומחטא אמר ר' יודן הדא אמרה מאן דעביד הכי לא חשש ומאן דעביד הכין לא חשש עכ"ל מבואר מזה שבזה כל מאי דעביד עביד".

³ רא"ש מסכת יומא הלכות סדר עבודת יום הכיפורים, לחם משנה מעשה הקרבנות פרק ה הלכה יד בדעת הרמב"ם וכן דעת מרכה"מ עבודת יוה"כ שם

⁴ הר המוריה מעשה הקרבנות שם ועבודת יוה"כ שם

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

הרמת היד מלמטה למעלה חוץ מן הדרומית מזרחית שהיתה לפניו⁵ שהוא נותן הדרך השפלת היד מלמעלה למטה, בכדי שלא יזוב לבית יד כתנתו. וי"א⁶ שכיון שמקיף ברגל כל הקרנות, לכך נותן על כולם מלמטה למעלה.

ג. חותה גחלים אילך ואילך ומזה ... חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן

כבר התבאר שם שהכהן הגדול לאחר שהזהה על ארבע קרנות המזבח היה חותה הגחלים⁷ והאפר שבמזבח הזהב הילך והילך עד שמגלה זהבו, ומזה מדם התערובת על טהרו שלמזבח שבע פעמים, במקום ששלמו מתנות קרנותיו⁸ שם היה נותן.

לדעת הרמב"ם שמתחיל בצד מזרחית צפונית ומסיים בדרומית מזרחית נותן בצד הדרום ששם סיים מתן ההזאות, ולדעה הרא"ש שמתחיל בדרומית מזרחית ומסיים בצפונית מזרחית נותן בצד צפון.

ד. מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו ואי זה זה יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו ואי זה זה יסוד דרומי

בפרשת כהן משיח כתיב (ויקרא פרק ד פסוק ז) "וַיֹּאֶת כָּל דָּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" וכן בפר העלם דבר של ציבור כתיב (שם פסוק יח) "וַיֹּאֶת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד". מכאן שחטאות הנשרפות⁹ שדמם נכנס לפנים להיכל שירי הדם שופכן על יסוד המערבי של מזבח החיצון שהוא פוגע בו תחילה בצאתו מן ההיכל¹⁰.

⁵ רמב"ם ורא"ש שם ועיי"ל שדעת הלח"מ שאף לרמב"ם עומד במקומו וכ"כ במרכה"מ בהל' עבודת יוה"כ עיי"ש

⁶ כ"כ בלקומי הלכות שם כא. בעין משפט אות ל שלמאן דס"ל הולכה ברגל כל הקרנות שוות ודעת הרמב"ם כבר השיגו עליו הראשונים.

⁷ רמב"ם וראש שם

⁸ ומה שכתב הרמב"ם בפ"ג ה"ה על אמצעו של מזבח וכן כתב בפרק חמישי ממעשה הקרבנות והיאך כתב כאן בצד הדרום דאמצעו לאו דוקא אלא הכוונה לאפוקי שלא היה בקרנות כשאר ההזאות ולעולם בחלק הדרומי מאמצעו היה נותן. כס"מ

⁹ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ה הלכה יא

¹⁰ דבחטאות פנימיות כתיב אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והוא מערבי שפוגע בו תחלה בצאתו אבל בחיצוניות כתיב אל יסוד המזבח ולכך פנימיות מפורש וחיצוניות סתום. כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק ה הלכה י

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָה בְּדֶף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

בשעיר נשיא כתיב (שם פסוק כה) "וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה" ובחטאת יחיד בשעירה ובכשבה כתיב (שם פסוק לד) "וְאֵת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ" מכאן שבחטאות הנאכלות שדמם נזרק על מזבח החיצון על יסוד אותה הקרן שהשלים בה המתנות הוא שופך שירי הדם, וזהו יסוד דרומי.

דף נט:

ה. עַד כֹּאן לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא מִדְּרַבְּנֵי אַבְלִי מִדְּאֻרֵּיתָא אִין מוֹעֲלִין בְּהִן

נתבאר לעיל דף נח: שכל דמי¹¹ שחיטת הקדשים אין מועלין בו בין לפני כפרה בין לאחר כפרה עד שיצא לנחל קדרון, יצא לנחל קדרון מועלין בו. י"א¹² מעילה דאורייתא, מפני שמדרבנן היה נמכר לגנות ודמיו הקדש. וי"א¹³ שאין המעילה אלא מדרבנן.

¹¹ רמב"ם הלכות מעילה פרק ב הלכה יא

¹² כ"פ לשון הרמב"ם וכ"כ באבן האזל ובאור שמח שם שם דאע"ג דבמ' קרי ליה מעילה דרבנן בתוס' דף נט הביאו שרבינו חיים פירש שמועלין בו מדאורייתא כיון שבמ' ד מקדישו אותו ולפי פירושו הא דב"ד מקדישין אותו נקרא מדרבנן, אבל המעילה הוא מדאורייתא דעיי' שב"ד מקדישין נעשה קדשי בדה"ב, ומה שיש כח לב"ד לעשות הדם לקדשי בדה"ב כתב בשיח יצחק שם שהוא משום דלב ב"ד מתנה להקדישו קדושת דמים, וכן כתב בס' חזון נחום פ"ג דמעילה בשם הר"י קורקוס בכת"י ומשמע דהיינו שהמקדיש את הקרבן הקדיש על דעת ב"ד והתנו ב"ד שיהי' כלול בהקדשו גם דין זה שכשיצא הדם לנחל קדרון יהי' קדוש קדושת בדה"ב. ועיי' ש באבה"ז שהקשה "לכאורה קשה היכן מצינו שאפשר שתי קדושות בבהמה אחת אך יש לומר דהא מצינו שבקרבן גמור יכול להקדישו לבדה"ב הקדש עילוי שיהי' צריך המקריב לפדותו מבדה"ב קודם שיקריבנו כדתנן בתמורה דף ל"ב, לכן אפשר גם הקדש זה שאף שלא הקדישו להקדש עילוי שלא יכול להקריבו קודם שיפדנו, מ"מ יכול להקדישו שאחר שיושחט ויצא הדם לנחל קדרון יהי' הדם קדוש לבדה"ב, וכשנמכר הדם לגננין זהו פדיתו שפודין אותו ויצא לחולין והדמים לבדה"ב, ומבואר דזהו שיטת הרמב"ם שכתב בסתם שמועלין בו".

¹³ השגת הראב"ד שם ומשמע מדברי הכס"מ שהרמב"ם נמי ס"ל הכי וכן הוא ברש"י בסוגיין פסחים כב. ע"ז מ"ד. מעילה י"א. וכ"ה דעת התוס' בפסחים שם ד"ה מועלין וכו' ובסוגיין ד"ה הוא וכו' ובזבחים שם ד"ה הוא וכו' ובמעילה שם ד"ה יצא וכו' ובד"ה מ"ט וכו' ושם ב: בד"ה ומי איכא וכו' ובתמורה ל"ב: ד"ה ואי וכו' ובחולין שם ד"ה הוא וכו'